

Itinerari de ses Sínies

Paratge natural de la Serra de Tramuntana

Govern de les Illes Balears

Conselleria de Medi Ambient
i Mobilitat

Obra Social "la Caixa"

CATALÀ

Itinerari de ses Sínies.

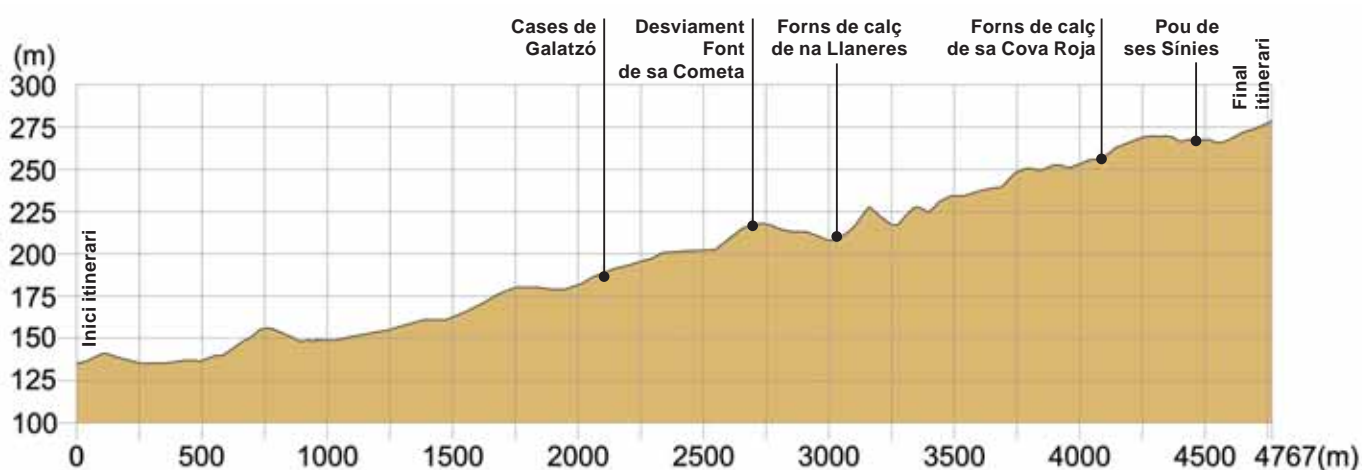
Finca pública de Galatzó

La finca pública de Galatzó es troba al municipi de Calvià i ocupa tota la vall conformada pel puig de Galatzó i les muntanyes que l'envolten. Muntanyes màgiques, si hem de fer cas de les llegendes: d'aquestes terres s'han contat històries d'esperits i aparicions, de persecucions i ajusticiaments, o del magnetisme estrany que afecta el comportament d'animals i persones. La finca és de titularitat municipal des de maig del 2006.

Dificultat: Baixa.

Distància per recórrer: 4,7 quilòmetres (només anada)

Durada: 2 h.

Entrada a la finca (Foto: Esperança Perelló)

1. Els paisatges de Galatzó

Arribam a la finca per la carretera Ma-1032 que uneix es Capdellà amb Galilea. Aproximadament al quilòmetre 2 hi ha un desviament a l'esquerra que ens du, després de recórrer 600 metres per un camí de terra, a l'entrada de la finca.

El paisatge de la finca està dominat per la presència del puig de Galatzó, que amb els seus 1.025 metres d'alçària és visible des de tots els seus racons. El nostre itinerari transcorre en direcció nord cap a la vall compresa entre les muntanyes de s'Esclop i el puig de Galatzó.

Per començar la passejada, ens situam davant les cases de la possessió i ens dirigim cap a la façana de la dreta. Passam pel porxo embigat i ens trobam amb el camí de pedra en sec que hem de seguir. Al llarg de tot l'itinerari trobarem fites de color taronja.

El camí travessa un sementer dedicat al cultiu d'arbres de secà i pastures. L'activitat humana al llarg del temps ha modelat el paisatge de la finca de manera tan determinant com els factors naturals. En aquest primer tram, la topografia planera resulta idònia per als cultius tradicionals de secà; als vessants del Galatzó, la petjada humana està present en les marjades dedicades al cultiu de l'olivera, avui envaïdes de pins, i als boscos, en els ranxos de carboner.

A la dreta del camí queda el bosc de sa Madona i, a l'esquerra, el puig des Senyor, amb 281 metres d'alçària. Arribam a una cruïlla, i el nostre itinerari continua cap a la dreta. Si seguíssim cap a l'esquerra, el camí ens portaria a la font de sa Cometa, on hi ha una font de mina i unes taules per descansar o menjar un poc.

Font de sa Cometa
(Foto: Esperança Perelló)

2. El comellar de na Llaneres i els aprofitaments del bosc

A partir d'aquí el camí s'endinsa en un comellar conegut com de na Llaneres. Els forns de calç i els ranxos de carboner sovintejaran a ambdós costats.

El carboners fabricaven carbó vegetal a partir de la llenya dels boscos i després el venien als pobles veïns com a combustible. Arrendaven al senyor de la possessió la parcel·la de bosc d'on podrien treure la llenya i on podrien construir el rotlo de la sitja. Moltes vegades el pagament es feia en espècies: llenya a canvi de carbó.

El rotlo de sitja és una construcció circular i plana, semblant a una era petita, feta amb pedres reblides de pedreny petit i cobertes de terra. Sobre aquest cercle s'amuntegaven els trossos de llenya per cremar. Ben a prop del rotlo construïen la seva barraca per poder refugiar-se. Eren construccions molt senzilles de paret seca i sostre de càrritx amb una única obertura, el portal, orientat cap al rotlo per poder vetlar la sitja. La cocció durava entre una setmana i deu dies.

En aquesta zona, prop de les sitges hi ha dos forns de calç. Els calciners trobaren aquí tots els elements necessaris per produir calç: pedra calcària (pedra viva) i llenya. La proximitat al torrent de Galatzó també els assegurava l'abastiment d'aigua.

Forn de calç (Foto: Esperança Perelló)

3. La cometa de sa Cova Roja

Barraca de carboner (Foto: Esperança Perelló)

El camí segueix paral·lel al torrent mentre el terreny es torna més abrupte. La vegetació també ha canviat: hem deixat enrere el bosc i ara el que domina són les carritxeres (*Ampelodesmos mauritanica*) i el garballons (*Chamaerops humilis*). Tot i això, continuem trobant ranxos de carboner i forns de calç. Si tenim en compte que ambdós elements es construïen sempre a llocs on abundava la llenya i la pedra, podem pensar que en el passat hi havia hagut un bosc en aquest lloc. Probablement la sobreexplotació i els efectes d'un incendi han provocat aquest canvi.

Un poc més endavant, sense deixar el camí, ens trobam amb un ranxo de carboner que fou restaurat per l'Escola Taller d'Ocupació Galatzó el 2007. També hi ha una àrea recreativa.

4. Les rotes i els roters

El camí continua fins a ses Sínies, on trobam un nou conjunt etnogràfic constituït per una barraca de carboner, una barraca de roter i un rotlo de sitja i, un poc més endavant, un pou amb un abeurador.

Amb el nom de *roter* es denominava una persona a la qual se cedia un tros de terra (la rota) dins una propietat aliena perquè l'explotàs durant uns quants anys. Anualment, el roter havia d'entregar al propietari de la possessió una part del producte de la rota o bé a canvi havia de fer tasques de neteja de garriga o arreglar marges.

Les rotes normalment són terres poc fèrtils o allunyades de les cases de possessió. Les restes d'habitatges que s'han conservat ens fan pensar que la vida del roter devia ser ben dura. Disposaven només de senzilles barraques de pedra en sec amb un fumeral com a únic luxe.

Pou de ses Sínies (Foto: Esperança Perelló)

5. La vegetació de la vall de Galatzó

A la dreta del pou un indicador ens dirigeix cap al mirador de ses Sínies. Des del mirador les vistes són ben interessants. D'esquerra a dreta, ataliam ses Males Roques, el comellar des Lladres, la moleta Rasa, el puig de Galatzó i la serra de na Burguesa; als nostres peus, la vall de Galatzó.

La vegetació dominant està ara conformada per arbusts com el garballó (*Chamaerops humilis*), palmera autòctona de dàtils petits amb propietats astringents; el ginebró (*Juniperus oxycedrus*), de fulles punxents i color verd pàl·lid, i l'ullastre (*Olea europaea* subsp. *sylvestris*), de fulles platejades. Les

lianes com l'arritja (*Smilax aspera*) s'arrepengen arreu com a bones enfiladisses. També són abundants les aferradisses estepes negres (*Cistus monspeliensis*), els olorosos romanins (*Rosmarinus officinalis*) i els brucs (*Erica arborea*).

**Garballó,
Chamaerops humilis
(Foto: Esperança
Perelló)**

6. Els cims de la finca de Galatzó

Una vegada que hem gaudit de la vista des del mirador, tornam enrere fins al pou de ses Sínies. De la nostra esquerra parteix un tirany senyalitzat que ens porta fins al poblat de navetiformes de ses Sínies. Es tracta d'un poblat de l'edat del bronze, datat entre el 1.700 i el 900 aC, i format per construccions de pedra en forma de ferradura allargada (nau). La seva funció era servir d'habitatges. Només una de les estructures és fàcilment identificable, ja que la resta es troba envaïda per la vegetació. Això no obstant, les restes disperses han permès als experts suposar que en aquest indret hi havia hagut una població permanent bastant nombrosa.

Trèvol de quatre fulles, *Lotus tetraphyllus*
(Foto: Gràcia Salas)

Vista des del mirador de ses Sínies (Foto: Esperança Perelló)

Des d'aquí podem enllaçar amb els dos itineraris, també senyalitzats, que porten al cim de s'Esclop i al cim del Galatzó, variant de la GR-221.

El puig de Galatzó i la mola de s'Esclop constitueixen els dos primers grans cims meridionals de la Serra de Tramuntana. Ambdós es caracteritzen per acollir nombrosos

endemismes vegetals, com ara el trèvol de quatre fulles (*Lotus tetraphyllus*) i l'espinaler o mal hivern (*Rhamnus bourgeanus*).

Espinaler o mal hivern, *Rhamnus bourgeanus*
(Foto: Gràcia Salas)

Vista des del mirador de ses Sínies (Foto: Esperança Perelló)

Poblat de naviformes de ses Sínies

Final itinerari

Pou de ses Sínies

Mirador de ses Sínies

Forn de calç de sa Cova Rotja

T. M. CALVIA

T. M. PUIGPUNYENT

Font de sa Cometa

Na Llaneres

Puig des Senyor

Puig Batiat

Cases de Galatzó

Sa Panada

Inici itinerari